

Severna Evropa

Pojem Severna Evropa

Naravnogeografske značilnosti nordijskih držav

Pojem Severna Evropa

- k Severni Evropi smo do razpada Sovjetske zveze prištevali Islandijo, Norveško, Švedsko, Finsko in Dansko, po razpadu Sovjetske zveze pa k Severni Evropi prištevamo še Litvo, Latvijo in Estonijo
- za Islandijo, Norveško, Švedsko, Finsko in Dansko običajno uporabljamo izraz Skandinavija ali Skandinavske države, čeprav na Skandinavskem polotoku dejansko ležita le Norveška in Švedska
- skupen izraz Skandinavija se za te države uporablja predvsem zaradi mnogih skupnih naravnogeografskih in družbenogeografskih značilnosti (skupna kultura, protestantska vera)
- bolj primeren izraz za te države (Skandinavske) bi bil izraz Norden, kar pomeni sever (nordijske države)
- države, ki jih k Severni Evropi prištevamo po razpadu Sovjetske zveze imenujemo tudi pribaltske države (Litva, Latvije, Estonija)
- za te države je značilno, da imajo mnogo skupnega, po svojih značilnostih pa bolj kot k Vzhodni Evropi (tja so nekdanje sodile kot del Sovjetske zveze) spadajo v Severno Evropo
- od nordijskih držav se pribaltske države razlikuje predvsem po slabši gospodarski razvitosti

Naravnogeografske značilnosti nordijskih držav

- zahodni del Skandinavskega polotoka zavzema staro paleozojsko Skandinavsko gorovje (najvišje se dvigne v gorski skupini Jotunheimen; 2470 metrov n.m.v.; osrednji del južne Norveške)

- proti vzhodu se relief zniža v relief predkambrijskega Baltskega ščita, ki proti vzhodu potone pod Botnijski zaliv in se nadaljuje na Finskem
- na današnjo izoblikovanost reliefa je močno vplivala predvsem pleistocenska poledenitev, ko je bilo površje prekrito z 2000-3000 metri debelo plastjo ledu
- ledena gmota je relief močno obrusila in pustila značilne grbinaste oblike
- osrednji del tega območja se je po umiku ledenikov začel dvigovati, zaradi taljenja ledu pa se je morska gladina začela dvigati
- globoke ledeniške doline na zahodni obali je zalilo morje in nastali so fjordi
- dvignjene gorske in planotaste dele reliefa, ki se dvigujejo v notranjost imenujemo fjell-i
- višje gorske uravnave so še danes pokrite z platojskimi ledeniki, ki se od alpskih ledenikov razlikujejo po tem, da glavnina ledu leži na visokih uravnava kot leden pokrov, samo manjši del ledu pa polzi ali se lomi v dolino kot posamezni strmi ledeniški jeziki
- za obale nordijskih držav so značilni številni drobni grbinasti otočki, ki jih je še posebno veliko na zahodni norveški obali, najdemo pa jih tudi na drugih obalah (npr. na južni obali Finske, v okolici Stockholma na Švedskem, ...)
- Finska je znana tudi kot deželna jezer (voda je zapolnila ledeniške kotanje)
- ledeniki so za seboj puščali obilo morenskega materiala, ki pa ni ugoden za kmetijstvo
- rodovitne površine tako najdemo le na Danskem in ponekod v južnih delih drugih držav
- Islandija je še danes aktivno vulkansko območje z delujočimi vulkani, gejzirji in velikimi platojskimi ledeniki

Zgornja slika v knjigi na strani 39 nam prikazuje nastanek fjorda v ledeni dobi!

Srednja slika v knjigi na strani 39 nam prikazuje enega izmed fjordov!

Spodnja slika v knjigi na strani 39 nam prikazuje fjell!

Zgornja slika v knjigi na strani 40 nam prikazuje platojski ledenik!

Spodnja slika v knjigi na strani 40 nam prikazuje finsko jezersko pokrajino!

- za podnebje nordijskih države je značilno, da nanj močno vpliva Atlantski ali Severnoatlantski morski tok, ki obliva zahodne skandinavske obale
- temperature se zato hitreje znižujejo od zahodne obale proti notranjosti kot od juga proti severu (norveška pristanišča npr. tudi na skrajnem severu ne zamrznejo, južneje ležeči Botnijski zaliv pa je pod ledom več mesecov na leto)
- podnebne značilnosti se seveda izražajo tudi v vegetaciji, saj je za ta del Evrope značilno, da je najbolj gozdnat
- mešani gozdovi proti severu in proti višjim nadmorskim višinam prehajajo v tajgo in tundro
- gozdna meja je na jugu le nekaj sto metrov nad morjem, na severu pa se spusti do njega
- od kulturnih rastlin segata rž in ječmen še prek polarnega kroga, pšenica in sadno drevje pa so omejeni na južne predele

Klimograma v knjigi na strani 40 nam prikazujeta podnebne značilnosti Bergna (JZ Norveška) in Helsinkov (Finska)!

Zgornja karta v knjigi na strani 41 nam prikazuje januarske temperature na 60. vzporedniku!

Spodnja karta v knjigi na strani 41 nam prikazuje gozdne pasove in polarne meje pridelkov!

Pojem Severna Evropa

- Severna Evropa: Islandija, Norveška, Švedska, Finska, Danska, Litva, Latvija, Estonija

- Nordijske države (Norden): Islandija, Norveška, Švedska, Finska, Danska
 - državi Skandinavskega polotoka: Norveška, Švedska
 - Skandinavske države: Islandija, Norveška, Švedska, Finska, Danska
 - Pribaltske države: Litva, Latvija, Estonija
-

Naravnogeografske značilnosti nordijskih držav

- fjord: daleč v kopno segajoč tesen zaliv, nastal tako, da je morje zalilo nekdanjo ledeniško dolino
- fjell: tip obširne, gole, skoraj nenaseljene visoke planote v notranjosti Norveške in Švedske, v večji nadmorski višini prekrita z ledom, ponekod razčlenjena z globokimi dolinami
- platojski ledeniki: ledeniki na višjih gorskih uravnavah, ki se od alpskih razlikujejo po tem, da glavčina ledu leži na visokih uravnavah kot leden pokrov, samo manjši del ledu pa polzi ali se lomi v dolino kot posamezni strmi ledeniški jeziki
- grbinasti otočki: značilni otočki za obale skandinavskih držav
- Zalivski ali Severnoatlantski tok: morski tok, ki izrazito vpliva na podnebje skandinavskih držav
- mešan, iglast gozd (tajga), tundra (mahovno-lišajno rastje): vegetacija nordijskih držav